

they are incompatible *and* that none of them can be intersubjectively falsified.« This is, as far as I can understand, an innovative idea, and future will show how important it is. Argues Rasmussen:

»Physicists seem to be certain that according to the experimental situations, light must be described as behaving *either* as waves *or* as particles in macroscopic language; correspondingly, *either* the position *or* the momentum of a particle may be stated exactly. Political scientists may analyse some situations from the points of view of two or more concepts of, say, equality and ascertain that the results are, certainly, incompatible, and mutually exclusive because we cannot invalidate any of the concepts. But we cannot be convinced that the results are collectively exhaustive, because we cannot know if it might not be possible to analyse the situation from the point of view of one more concept of equality.«

In other words, neither yin-yang nor dualistic complementarity are sufficient in political science.

Evert Vedung
Statsvetenskapliga Institutionen
Uppsala Universitet

Søren Riishøj, *POLEN – den særlige vej til normalisering af det politiske og økonomiske liv siden december 1981*, Esbjerg: Sydjysk Universitetsforlag, 1987, 163 s., kr. 130,00.

Søren Riishøj fra Center for Øst-Vest forskning ved Sydjysk Universitetscenter anfører i sin bog om udviklingen i Polen siden 1981, at formålet med den er at fremme kendskabet til det store naboland mod syd. Mere konkret er det forfatterens håb, at bogen vil kunne finde anvendelse i gymnasiet eller ved introduktionskurser på universitetsniveau.

Hovedvægten i bogen lægges på at forklare og redegøre for general Jaruzelskis forsøg på at skabe en politisk og økonomisk fornyelse i Polen. I et indledende kapitel gennemgår forfatteren nogle opfattelser af forsøgene på at få en normalisering af udviklingen i landet. Der omtales for eksempel et par systemkritikers vurderinger, ligesom forfatteren selv fremkommer med sin egen et par steder. Kapitlet er så afgjort bogens mest interessante.

Det er naturligt, at man flere steder sætter spørgsmålstejn ved repræsentativiteten af de udvalgte systemkritikere. Omtalen af Leszek Kolakowskis synspunkter er selvsagt interessante. Men det forekommer at være et åbent spørgsmål, hvor repræsentativ han er, og hvor stor en gennemslagskraft han har på aktørerne i det politiske spil i dagens Polen.

Det gælder generelt, at forfatterens opfattelse ikke præsenteres et samlet sted i bogen. Dette er en mangel. Således savner anmelderen en egentlig begrebsmæssig ramme, der kunne danne baggrund for den efterfølgende – meget empirisk orienterede – fremstilling.

they are incompatible *and* that none of them can be intersubjectively falsified.« This is, as far as I can understand, an innovative idea, and future will show how important it is. Argues Rasmussen:

»Physicists seem to be certain that according to the experimental situations, light must be described as behaving *either* as waves *or* as particles in macroscopic language; correspondingly, *either* the position *or* the momentum of a particle may be stated exactly. Political scientists may analyse some situations from the points of view of two or more concepts of, say, equality and ascertain that the results are, certainly, incompatible, and mutually exclusive because we cannot invalidate any of the concepts. But we cannot be convinced that the results are collectively exhaustive, because we cannot know if it might not be possible to analyse the situation from the point of view of one more concept of equality.«

In other words, neither yin-yang nor dualistic complementarity are sufficient in political science.

Evert Vedung
Statsvetenskapliga Institutionen
Uppsala Universitet

Søren Riishøj, *POLEN – den særlige vej til normalisering af det politiske og økonomiske liv siden december 1981*, Esbjerg: Sydjysk Universitetsforlag, 1987, 163 s., kr. 130,00.

Søren Riishøj fra Center for Øst-Vest forskning ved Sydjysk Universitetscenter anfører i sin bog om udviklingen i Polen siden 1981, at formålet med den er at fremme kendskabet til det store naboland mod syd. Mere konkret er det forfatterens håb, at bogen vil kunne finde anvendelse i gymnasiet eller ved introduktionskurser på universitetsniveau.

Hovedvægten i bogen lægges på at forklare og redegøre for general Jaruzelskis forsøg på at skabe en politisk og økonomisk fornyelse i Polen. I et indledende kapitel gennemgår forfatteren nogle opfattelser af forsøgene på at få en normalisering af udviklingen i landet. Der omtales for eksempel et par systemkritikers vurderinger, ligesom forfatteren selv fremkommer med sin egen et par steder. Kapitlet er så afgjort bogens mest interessante.

Det er naturligt, at man flere steder sætter spørgsmålstejn ved repræsentativiteten af de udvalgte systemkritikere. Omtalen af Leszek Kolakowskis synspunkter er selvsagt interessante. Men det forekommer at være et åbent spørgsmål, hvor repræsentativ han er, og hvor stor en gennemslagskraft han har på aktørerne i det politiske spil i dagens Polen.

Det gælder generelt, at forfatterens opfattelse ikke præsenteres et samlet sted i bogen. Dette er en mangel. Således savner anmelderen en egentlig begrebsmæssig ramme, der kunne danne baggrund for den efterfølgende – meget empirisk orienterede – fremstilling.

Dette forhold viser sig flere steder. Spørgsmålet om, hvilke rammer Polens forhold til Sovjetunionen sætter for udviklingen internt i Polen, er et eksempel. Forfatteren omtaler naturligvis dette; men der er ikke en egentlig diskussion af problemet. Dette kunne man have forventet, idet man må formode, at der er sket en ændring over tid – ikke mindst når man tager den nuværende sovjetiske politik i betragtning. At forfatteren selv udmærket er klar over, at det polske styres grænser for bevægelsesfrihed er under stadig ændring, fremgår af en bemærkning mod bogens slutning. Der er imidlertid tale om en så betydningsfuld problemstilling, at den burde have haft en central placering.

Fremstillingen lægger specielt vægt på at beskrive udviklingen set i forhold til de øvrige østeuropæiske lande. Endvidere omtales styrets forhold til den katolske kirke, de økonomiske reformbestrebelse, de sociale problemer, landbruget, energi og miljø, udenrigshandlen og gældsproblemerne.

Det er åbenbart, at der er et behov for at fremme forståelsen for udviklingen i Polen, herunder at forøge det faktuelle kendskab. I visse kapitler savner anmelderen imidlertid en egentlig diskussion af de bagvedliggende faktorer, der betinger de nævnte forhold.

Omtalen af Polens forhold til Vesteuropa samt jødernes situation i Polen kunne være mere nuanceret. Det forbigås helt, at adskillige jøder blev tvunget til at forlade landet i 1967-1968. Det er så meget mere påfaldende, når man tager i betragtning, at dette forhold jo trods alt medførte, at det polske styre fik et noget anstrengt forhold til Vesten i denne periode.

Bogens afsnit om styrets økonomiske politik og industripolitik må ligeledes kalde på kommentarer. Det er uden tvivl korrekt, som hævdet af forfatteren, at det faldende fødselstal, den nedsatte pensionsalder samt kortere arbejdstid kan medføre mangel på arbejdskraft i industrien. Samtidig burde det dog være anført, at der er ganske store reserver i den eksisterende økonomiske struktur. Reserver som afgjort ville komme op til overfladen ved omstruktureringer.

Ingen af ovennævnte kommentarer svækker helhedsindtrykket af en ganske informativ bog om udviklingen i Polen. Bogens fremstilling er ført helt op til folkeafstemningen i november 1987. Bogen må siges at tilgodese sit formål.

Carsten Søndergaard
Udenrigsministeriet